

Трябва ли да се увеличи минималната работна заплата?

В учебникарския модел на пазара на труда ефектът от поставянето на ценови под (над равновесното положение) е обратният на този, който трябва да се търси по време на икономическа криза. А именно - имаме повишаване търсенето на работни места, но намаляване предлагането на свободни такива. На практика високата минимална работна заплата (МРЗ) води до отдръпване на работодателите от пазара (фалити, съкращения и т.н.) и до по-голяма безработица. Нищо общо с търсената от социалния министър сигурност за работниците.

Философското оборване на нуждата от повишаване (както и наличие) на минималната работна заплата е лесно. Мизес е казал, че „...На невъзпрепятствания пазар преобладава непреодолима склонност за употребяване на всеки възможен фактор на производството за най-доброто удовлетворяване на най-належащите нужди на потребителите. Ако държавата се намеси, то тя може само да попречи на това удовлетворяване.” Поставянето на ценови под е пряка интервенция в процеса на договаряне между търсещите и предлагащите труд. В процеса на реалното оценяване на уменията на работника и нуждите на работодателя. Като всеки вид интервенционизъм и този води до прехосване и неправилно управление на ресурси.

Законът на Окун (Okun's Law) постулира, че всяко увеличение на безработицата с 1% води до 2-3,5% спад на БВП. Всеки процент от безработицата, за който е отговорна МРЗ, води до сериозен спад на общото благоденствие. В сметката на тази мярка вече влизат не само милионите от бюджета (7.5 млн. лева за плащания на държавни служители), неизчислите разходи за бизнеса (доста по-сериозни от тези на държавния апарат), загубилите работата си, но и агрегатни загуби за цялата икономика.

Искусственото завишаване на цената на труда може да нанесе много сериозни поражения на българската икономика. Едно от малкото конкурентни предимства на България може лесно да бъде загубено. Именно евтиният труд, а не високата квалификация на работната сила, добрата инфраструктура или ефикасната администрация, ще привлече бленуваните външни инвестиции. Точно липсата на тези инвестиции води до по-малко работни места и до по-нисък жизнен стандарт, които едва ли са сред целите на МТСП.

Като дестинация за чуждестранни инвестиции България се съревновава не само със страните в ЕС, където трудът е много по-скъп, но с тези от целия свят. И както в много други сфери, като образованието например, се забравя колко силна и глобализирана е тази конкуренция. Именно заради конкурентоспособността на българския пазар каквото и да е увеличаване на заплати (били то минимални или не) трябва да е свързано с повишена производителност на труда. И тъй като пазарът е най-добрият определител на стойност за оскъдните блага (каквото е трудът), той трябва да се грижи и за определянето на големината на заплатите. Уменията и ценността на един работник, това колко е „нужен” на икономиката и в частност на работодателя си, трябва да формират неговото възнаграждение. Централното планиране на цените на различни блага е отдавна провалил се метод за създаване на благоденствие и няма причина да успее и на пазара на работна сила.

Лицемерие или незнание е да се твърди, че минималната работна заплата защитава най-бедните слоеве от населението. Доказано е, че подът на заплатите води до

повишаване на безработицата (хора, съкратени заради фалити) и прави по-трудно за вече безработните да намерят работа. Най-заstraшени от безработицата, която причинява МРЗ, са именно най-младите, най-ниско квалифицираните и членовете на малцинствени етнически групи. Праговете облагодетелстват единствено тези, които имат работа и успеят да я запазят.

Неприятно е и използването на минималната работна заплата за политически цели, за печелене на рейтинг и демонстриране на фалшива загриженост за по-бедните слоеве на обществото. Предложението за МРЗ е част от две силно негативни тенденции в управлението на ГЕРБ, а именно съревнованието между министрите и засилената популистка вълна преди предстоящите местни и президентски избори. Аргументите на министър Младенов и депутатката от бюджетната комисия Менда Стоянова са неубедителни – увеличението се представя като „наказание” за работодателите, които не осигуряват своите служители върху реални заплати, и за секторите от икономиката, в които има растеж.

Източници:

1. *Human Action* by Ludwig von Mises, p pp. 736-37; pp. 743-44
2. McConnell, C.R. and S.L. Brue, *Economics*, Irwin-McGraw Hill, 1999, 14th ed., p. 594.
3. <http://www.forbes.com/2009/10/16/minimum-wage-labor-economics-opinions-contributors-art-carden.html>
4. <http://www.mediapool.bg/show/?storyid=177843>
5. <http://www.jobs.bg/hc/analytics/1839>
6. Публикации на сайта на ИПИ